

Izhaja vsako drugo in četrto sredo meseca; velja s poštno vred in v Gorici s pošiljanjem na dom za DRUŽTVENIKE „Soča“: za vse leto 2 gl. za pol leta 1 „ za četrť leta — „ 50 kr. za NEDRUŽTVENIKE: za vse leto 2 gl. 50 kr. za pol leta 1 „ 50 „ za četrť leta — „ 70 „ Posamezni listi se dobivajo po 10 kr. pri kajigarju C. Sochar-ju v Gorici.

Soča

Oznaniła se prijemaio in plačuje se za navadno trislošno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

za večje pismenke po prostoru in vsakrat za kolek 50 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Vredništvo in opravništvo je v hiši št. 86 „Contra la Macelli.“

Naročnina naj se blagovoljno pošilja pod naslovom: Viktor Dolenc v Gorici.

Organ slovenskega političnega društva goriškega za branbo narodnih pravic.

Št. 6

V Gorici 8. Junija 1871.

I. tečaj.

V Gorici dne 27. junija. — Zadnjo točko na taborovem programu je prepevedalo e. k. okr. glavarstvo, ker „namerava agitacijo proti postavnemu in pravo veljavnemu, pravnemu razmerju v Trnovskem in Podsavečinskem gozdu, ki je prikladna pripraviti v nevarnost javno varnost.“

Lani je razpravljalo naše polit. društvo to isto zadevo v občnem zboru, je priobčilo dotični sklep po časniki in predložilo je celo peticijo o tej zadevi vis. deželnemu zboru; a takrat ni niti okr. glavarstvu, niti komu drugemu na misel prišlo, da se lahko popravi s tako razpravo javno varnost v nevarnost. Letos so se, kakor vse kaže, razmere premenile. —

Trnovski gozd je sedaj državni gozd, oskrbujejo ga državni uradniki in ako ga, kakor menimo, slabo in nepravilno oskrbujejo, imamo mi kot svobodni državljani pravico, to svoje mnenje javno razodeti, ter posvetovati se in nasvetovati, kako naj se z gozdom gospodari, da se vstreže deželni koristi in ob enem državnim interesom. Namen javnih ljudskih shodov je med drugim ta, da se velevažna vprašanja javno razpravljajo in da se pozve, ali se ljudstvo sploh rjema z dotičnimi zahtevami, ali ne. Da je pa vprašanje zaradi gospodarstva v trnovskem gozdu v resnici velike važnosti, in da je tudi skrajni čas, da se ljudstvo o tem oglasi, sprévidi lahko vsakdo iz dotične družtvene peticije, katero smo lani podali vis. deželnemu zboru in ki se tako le glasi:

Visoki deželni zbor! Okoli trnovskega gozda je mnogo sosesk, ktere imajo prav malo, nekatere nič drvišč, in ki so v nekdanjih časih v tem gozdu za svoje kmetije potrebna drva brezplačno, pozneje pa za primerno plačilo dobivale. Še druge soseske pa, ki ne morejo pri svojih slabih, vsem klimatičnim neugodam izpostavljenih zemljiščih samostalno, to je le od pridelkov teh zemljišč živeti, so bile prisiljene, pomagati si s tem, da so njih prebivalci od nekdaž iskali pomoči v Trnovskem gozdu.

Kolikor velika je bila dohoda, da je vsakteri kmet, kteremu so okolščine pripuščale, sam v gozdu hodil in les za pohištvo in kurjavo za pičlo plačo dobival in da so drugi izdatno zaslužke v gozdu imeli, tolika je zdaj nesreča za vse omejene občine, da je gozdno oskrbnitstvo v zadnjih letih vse to skoraj popolnoma odpravilo, ter nekdanjemu, deželanem in erarju vgodnemu redu popolnoma nasprotno, na vse strani neugodno gospodarstvo vpeljalo. Temu, kteremu bi se po naravni pravici imelo dati in pomagati, se ne dá, temu, kteremu ni treba dati, se pa daja in kar bi se imelo tako rabiti, da bi velno trajalo, se tako rabi, kakor da bi bil po preteklem letu 1870 sodni dan.

To je uzrok, da jih je veliko prebivalcev, ki po znanem prigovoru „sila kola lomí“ v trnovskem gozdu kradejo in zaradi tega vsak dan goriške jetnisnice polnijo. Gotovo bi si rajši po pošteni poti svoj kruh služili, ako bi se jim drva v gozdu na

mestu prodajala in odkazavala. Sami bi potem za primerno plačilo odkazana jim drevesa sekali in sami jih iz gozda vozili. To bi vsem potrebam zadostovalo, tako kmetom, kakor drugim, ki iz lesu mnogovrstna orodja izdelavajo. Še celo tisti, kterega sta Bog in narava s takim vbožtvom kaznovala, da mora na svojih golih plečah strohnele odpadke iz Trnovskega gozda nositi, da sebi in družini gorkoto preskrbi, mora, če ga čuvaj zasači, z zaporoim zadostovati.

Vladina skrb in njena sveta dolžnost bi morala tedaj biti, da bi se v Trnovskem gozdu stare, koristne navade zopet vpeljale, da bi tako zaslužki in koristi vedno trajali, ker bi se le tako siromaštvo od nekterih krajev odvrnilo.

Sicer ne samo na stare pravice se lahko opi- rajo soseske okrog Trnovskega gozda. V pridjanem cesarskem pismu od dne 25. marca 1733, ki se nanašanja na še starejši „privilegij“, podeljen po nadvojvodu Ferdinandu I. 1644, je bilo tedajšnjemu gozdnemu nadzorniku, Cernitz-u, ukazano, da ima vsem občinam med Sočo, Vipavo in Hubeljom, enako ko do tistega časa, tudi naprej drva iz cesarskega gozda za njihovo lastno rabo in potrebo brezplačno odkazovati. Cesarsko pismo se glasi tako le:

(dalje prih.)

Slovenskim poslancem.

Gosp. Dr. Costu smo prav hvaležni, da je v državnem zboru v seji dne 13. junija t. l. tirjal slovensko pravoslovno in modroslovno fakulteto, katera naj bi se osnovala v Ljubljani.

Čudno! nemška večina, ki se vedno baha, da ji je toliko mar za omilnost, napredek, zavržla je nam potrebni ta predlog; sporočevalec, gosp. Glaser je to nasvetaval v dolgem govoru, čes da nimamo Slovenci sposobnih profesorjev in tudi jezika ne tako razvitega, da bi se mogli znanstveni predmeti po slovensko predavati. To obžalovaje pristavi, da bi Nemci pač radi dovolili tako šolo, ker je pa naš jezik *drobje blebitanje*, ne morejo.

O zvijače! O nesramno hinavstvo!

Naš jezik že v starodavnih časih lep in krepak, zopet se je iz propada, posebno pa v zadnjih 10. letih tako čudovito hitro in lepo razvil, da smemo pomisli biti Slovenci. Če imamo razan mnogih izvirnih del, izvrstne prestave grških, latinskih klasikov in krasne prestave Schillerjeve muze, če imamo 14 časopisov vsake vrste za vse stanove, tudi za pravoslovce; če imamo 3 društva: Matico, dramatično društvo, in društvo sv. Mohorja, katero samo ima nad 17000 družtvenikov, in ki vse uspešno delajo za naše slovstvo ter sirijo znanosti med narodom; misliti je, da je tudi državi dolžnost, podpirati nas s tem, da nam napravi visoko učilnico, in vsak bi dejal, da mora vse to znane biti tudi drugim avstrijskim narodom, zlasti njihovim poslancem. —

Ni dvoniti, da jim je; pa strupena vladožel- nost razsaja v njih, da lažejo v javnem, državnem svetovladstvu, in se celo smejaio našemu trudu,

našim potrebam. Pa ko bi res bilo, da so jim neznaní naši napredki, kar ni; morali bi se dati podučiti, in verjeti bi morali našim poslancem, našemu časnikarstvu, torej vsemu narodu, kedar izreče da si upa zadostiti vsem potrebam takih šol, da ima sposobne može za profesuro.

Ali gosp. Glaser in tovarši nam pravijo, z na videz prijaznimi besedami da so je nemško slovstvo počasi razcvetelo, in ne po visokih šolah, v katerih so latinsko predavali mnogo sto let; tedaj naj čakamo tudi mi. Toda razne so poti človeškega razvijanja, in majhnim narodom morajo vse moči pomagati, v prvi vrsti visoke šole, posebno v zdaj- njih časih, ko nam pretijo nevarnosti na vseh straneh: „hora ruit“! Vrh tega nam vsakdanja skušnja tudi pri mladih juristih kaže, da se človek znanstveno nar ložo izrazi v tistem jeziku, v katerem se je teh znanstev učil.

Glaser in tovarši modrujejo dalje, da nas naša domišljija slepi, ker človek rad veruje, da je mogoče, česar želi; zato morajo za nas skrbeti in hočejo, naj se slej ko prej učimo le v nemškem jeziku na nemških vsučiliščih, ker brez nemščine ne zamoremo nič. Oni nam hočejo tedaj biti varhi. Bogme! naš slovenski narod je svoboden, je sul juris, kakor vsak drugi avstrijski, in takemu gre pravica, da sam odločuje, česar potrebuje. Gotovo bo sam skrbel, da se ne bo zanemarjal v naših šolah nemški jezik, če in dokler nam je potreben ali koristen. Naš svoboden narod nima varuha, tudi ga ne potrebuje, nar manj takega, kakoršna je ta posebna družba (klike) v državnem zboru, ki je Avstrijo in potem še seba zavozila na rob prepada. Naš narod protestuje zoper tako žalenje časti in svojih interesov. Kedor ni bil še prepričan tega, mora tako postopanje zdaj do čistega propričati, da po takoj ustavni poti ne pridobimo ničesa, in da je edina rešitev iz teh nadlog, krivic in sramote: „Slovenija“

Madjari, ki so dobili, kar so hoteli in še več, nevtrudljivo so to tirjali in vedno tirjali, tudi Čehi in Poljaci niso nehali krepko zahtevati, in kakor se bere, blizo so zaželjenemu koncu.

Tirjajmo torej tudi mi Slovenci neprenehoma in na vso moč vse, kar moramo imeti, da obstane- mo. Tirjajmo vse, prav zdaj in vsi: vse ljudstvo vse časnikarstvo, vsi poslanci.

„Slovenski Narod“ je predlog stavil, naj se vsi slovenski poslanci v kakem mestu zbero v pretres in porazum; — naj se tedaj, čas je, in naj se, — dokler je čas.

Iz Gorice 27. junija. Papeževa petindvajset- letnica se je, kakor drugod, tudi na Goriškem slo- vesno obhajala. Predvečer jubileja so se kresi priži- gali po hribah in gričih in pokanje možnarjev je odmevalo od vseh strani. Tukašnjo katoliško društvo je napravilo na večer jubileja v malem seminišči si- jajno slovesnost, katere se je vdeležilo prav obilo šte- vilo občinstva vseh stanov. Dvorana, vrt in dvoriše vse je bilo krasno okinčano.

Listek

Narodna svečanost v Brnu.

(dalje).

Popoldne je bil slavnostni banket, pri ko- jem je bilo nazočih 200 gostov iz Českega, Mo- ravo in Šlezke, iz Slovaškega, Dunaja, spodnje Avstrije i. t. d. —

Prvo napitnico, napil je g. Zednik, starosta bruskega „Sokola“ na zdravje Nj. Vel. cesarju. Ne bodem tu na drobno popisoval in ponavljal, posameznih govorov, ampak jaz podam tu le napit- nici dveh izvrstnih govornikov prof. dr. Zeitham- mer-a iz Prage in dr. Mudron-a, Slovaka. —

Napitnica prof. Zeithammer-a se glasi blezo tako-le: „Dovolite mi gospoda moja, da Vas spom- nim tistih, kateri so osnovali to svečanost ter nau. podali priliko, da smo se tukaj zbrali in spoznali. Star, toda resničen je izrek; „čvrst duh v čvrstem telesu.“ To lepo geslo vodilo je tiste može, ki so snovali sokolska društva po vseh česko-moravskih

pokrajinah. Ker se je ideja sokolskih družtev vže ukoreninila v narodu, iz katerega se je izcimila, ker je ona tudi združena tesno z življenjem nara- da, zaradi tega se je tudi povsod udomačila — Toda slavnost ta, nijma samo zunajnega značaja, ampak ona ima tudi narodno-politični pomen. Vse te množice, ktere so danes od vseh pokrajin skup privrele, od Beskidov do Šumace, od Krkonoš do pogorja Tatra, vse te tisoče in tisoče je privedla le jedna misel, jedna ideja, da so Čeh, Moravan i Šlez eno srce in ena duša (gromovito ploska- nje). — Da smo se ravno v Brni sešli k današnji narodnej svečanosti, ima na sebi veliko važnost. Mi hočemo v miru in edinosti živeti z Nemci (kli- ci: „s poštenim Nemci!“), toda nikdar ne bode- mo dovolili, da bodo nad nami gospodovali (nik- dar!), mi imamo pravico in poščie *poleg njih v'a- dati*. (Gromoviti Viborne!) Mi vsi, kar nas je tu zbranih, ne poznamo nobene krone v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel (gromovito: Mi je ne poznamo! in „rajhsrat“ tudi ne!) mi ne poznamo nobene cislajtanske krone (zopetna po- hvala) toda mi poznamo skupno avstrijsko državo

in pred vsem ovi zlati in dragoceni prstan, ki hrani v sebi bisere, Moravo, Česko in Šlezijo; ta prstan, ki samemu sebi zadosti, ta krasni prstan je: krona sv. Vaelava, (neskončni Slava-klici ko- roni sv. Vaelava). Konečno, mi boste Vi moji ro- jaki iz Česke gotovo dovolili, da se zahvalim v Vašem imenu našim bratom moravskim za preserč- ni sprejem i ljubezest, koja tli za nas v njihovih prsiah. Jaz napijem tedaj, *svezi bratovski in več- nemu zedinjenji Čehov in Moravcev!* (Dolgo traja- joča pohvala in kliči: „Na zdar! Čehom, na zdar Moraveem!“).

Za njim je govoril prof. E. Belcredi in sled- njic Dr. Mudron, Slovak, živo in ognjeno, ter v milozvonečej slovaščini na kratko: „Krv nij voda i pravi naša stara prislovica in to se je na novo po- kazalo. Ko smo zvedeli na Slovaškem o narodni slavnosti Vašej, prihiteli smo takoj sem k Vam. Krv nam nij dovolila ostati doma, morali smo iti k bratom moravskim. Vi, bratje Moraveci, pokazali ste nam, da nas tudi Vi ljubite. Leta 1848 videli smo sine Vaše bojovati se in krvaveti za *našo* svo- bodo na Ogerskem. Mi smo vendar le jedna krv.

Program se je vršil tako-le:

Italijanski nagovor predsednika, slavnostni govor **italijanski**, o slavi Pija IX. je govoril prof. bogoslovni dr. Valussi, potem je sviral vojaška godba kompozicije **italijanskih** skladateljev in vmes je pel mnogobrojni možki zbor dve **italijanski** pesmi; koncu razsvetljenje in unotalni ognji. Italijani spoštujejo enakopravnost gledé Slovencev toliko v katoliškem društvu, kolikor v deželnem zboru. Menda služijo Slovenci kat. društvu za stafažo.

Sijajnejša—in ob enem bolj katoliška—je bila beseda, katero so napravili goriški bogoslovci na večer 25letnice papeževnega kronanja. V krasno ovenčanem refektorji si zapazil prav okusno napravljen oder in na tem presvetno (transparentno) podobo papežev s primernimi napismi. Na vsih oknih transparenti z latinskimi, slovenskimi, hrvaškimi in italijanskimi napismi. Dvorana je bila napolnjena z duhovniki, bogoslovci, dijaki in drugimi povabljenimi gosti. Nazoča sta bila tudi prevz. gosp. knezo-nadškof in v. č. gosp. prost. Veselica se je vršila po sledečem programu. 1. „Dolonski stopaj“ za gosli in violon. 2. „Vvodni govor“ latinski. 3. „Exultate“ zbor z godbo. 4. „Prvaštvo papežovo in njegova nezmožljivost“, govor slovenski. 5. „Peter ti si skala“ samospjev za tenor, gosli, violon in violon. 6. „Adagio“ za gosli in violon, zložil Haydn. 7. „Slava Pija IX.“ govor italijanski. 8. „Inno di Montana.“ 9. „Sonate“ za glasovir, zložil Janez Nep. Humel. 10. „Koliko je stanovitnost papežev cerkvi koristila“, govor hrvaški. 11. „Kdo je mar?“ Besede Koseski-ta, napev D. B. Ipavec. 12. „Miserere“ iz opere „Trovatore“, zložil Verdi. 13. „Probatimija“ zbor z bariton in tenor-solo, zložil A. Hribar. 14. „Žive podobe“, vmes godba. Posebno odlikoval se je govornik v hrvaškem jeziku, ker je prav tehtno in elegantno govoril. To se pravi prava katoliška slovesnost! Latinske točke za vse enako, kot ude rimske cerkve; potem pa vsakemu narodu svoje in h koncu **Pobratimija!**

Iz Gorice 26. junija (Izv. dop.) Bil sem v nedeljo 25. t. m. v Dornbergu pri besedi, kjer sem imel priliko opazovati hvalovreden napredek tamkajšnje čitalnice. Gostov ni bilo toliko, kolikor se jih je pričakovalo, ker je c. k. okr. glavarstvo Sodna sodn prepovedalo in ker je ves popoldne neprenehoma lilo; tolikoveč se je pa zbralo vaščanov v prostorni dvorani.

Mladi posestnik G. je prav vneto deklamoval sonetni venec, katerega je sam zložil. Neka mlada deklica je dobro deklamovala Prešernovo: „Judovsko dekle.“ Igro, Črni Peter so igrali diletantje na občno zadovoljnost. Posebno naj omenim gospodične Malke K., katera je svojo nalogo izvrstno izvršila. Bos te šentaj tok te! ko čujo človek lepo gospodično tako krasno, mило slovensko govoriti, se mu začne srce nekako širiti, da... pa psst!

Kakor že pri vsakej slovenskej besedi bilo je tudi tukej petje ona veriga, katera vežo posamezne točke k celoti. Venec celej besedi je pa postavil govornik, kateri je vinu taka kadila žgal, da je večino pričujočih na svojo stran spravil, kar se je pokazalo pri večerji, ki je trajala 1½ uro, dokler se ni začela mladina po glasu „peklenske“ harmonike sukati. Le tako naprej Dornberčanje! A vi Štanjelci ste v resnici trdi kraševci!

Iz Mirnega smo dobili sledeči dopis: Blagovolite prihodnjič v „Soči“ te verstice priobčiti v opravičenje gg. župana in tajnika mirenskega. Že zopet sem v 5. listu „Soče“ bral, kakó obrekujejo, našega gospoda župana, katerega je že poprej dopisnik iz Sovodenj celó neporedno psoval. Dopisnik iz Mirna (bolji bi rekel, dopis navdihnjen od enega

Mirence, spisana pa kje drugod) lažljivo toži, da županstvo odpošilja dopise na vse strani samo italijanske in nekaterim uradom tudi nemške (še veči pregrešek). V pojasnilo naj povemo, da naše županstvo občinarjem vsa povabila, pobotnice in druge spise v slovenskem jeziku odpošilja, uradom pa v takóšnem jeziku, v kakoršnem oni dopisujejo. Če me kdo v laškem jeziku nagovori, zahteva laški odgovor, če v nemškem, nemški. Se s tom komu kaka krivica dela? Kaj bi rekel dopisnik iz Mirna, ko bi mu kdo na vprašanje v nepoznanem jeziku odgovoril? Gotovo, da se z njim šali. Se pa sme šaliti z višim uradom? Kakó zamorete od našega županstva tirjati, da mora le slovenski vsim uradom dopisovati, ako se en dopisnik v slavni „Soči“ očitno potoži, da pri goriškem okrajnem glavarstvu, katero obéuje z občini čisto slovenskega okraja, nobenega konceptnega uradnika ni, ki bi bil zmožen slovenskega uradovanja. Če niso zmožni slovenščine, treba jim je dopisovati v tistem jeziku, katerega razumijo, da dopisov pod klop ne veržejo.

Potem piše dopisnik: „Ker smo se prepričali, da postopa naš g. župan celó kljub starešinstvenemu sklepu v tem obziru vedno le po starem kopitu, smo si nekoliko prizadeli, da bi izvolili novega župana. A zarad nesložnosti nam je spodletelo...“ Niste bili prepričani ne, marveč iz osebnega zavida bi bili radi drugega župana izvolili. Kdo pa je bil pri volitvi nesložen? Nekateri prenapetneži, kateri mislijo, ker so se nekatere slovenske besede iz časnikov naučili, da so že prvi učenjaki v slovenščini, in da posedujejo vse druge vednosti.

Naš gosp. župan sicer ni Slovenec, pa slovenski govori, ne po slovnici, pa vendar razumno, in ne tako „robato in slabo“, kakor dopisnik iz Sovodenj misli. Naj ve gospod dopisnik iz Sovodenj, da na kmetih ne bodo nikdar čisto slovensčino govorili, kakor tudi kmetje in rokodelci drugih narodov svojega materinega jezika čisto ne govorijo. K našemu g. županu še nikdo ni prišel, kateri bi se bil potožil, da ga ni razumil. Če pa dopisnik iz Sovodenj bolje slovensko govori, je Slovenec, drugič je osem razredov na gimnaziji prehodil in se slovensčine učiti moral.

Župani pa tudi niso zato postavljeni, da bi ljudstvo v domačem jeziku podučevali; zato ste vi učeniki, oni morajo za časniki blagor, za lepi red in druge potrebe v soseski skrbeti. Te naloge je naš g. župan popolnoma zmožen, zato so ga volivci zopet poterdili. Kolikanj je naš gosp. župan za sosesko storil, ni treba, da po časnikah razlagam.

Potem pristavi dopisnik: „Ozrite se na sosednjo županijo v Sovodnjem. Tam imajo tudi tujega rojaka za župana, a tã je v narodnem oziru pravičen...“ v njegovi pisarnici se le slovenski pisari in ljudstvo je z njim zadovoljno.“ V Sovodnjah uradujejo slovenski, odkar imajo novega učitelja, poprej pa niso. Ali poprej ni bil sovodenjski župan pošten in Sovodnjcem pravičen? niso tudi poprej zaupanja do njega imeli? Poštenost, pravičnost in zaupanje mu je novi tajnik prinesel. Oh! blagor Vam sovodenjski župan—!! Mirenski župan ni tako srečen kakor Vi. On ima starega tajnika, ki la v laščini in v nemščini uraduje. Proč z njim! Ni za drugo, kakor za staro železo!! Pa vendar tudi slovenski piše, in en županjski svetovavec, Slovenec od glave do pete, mu je rekel da prihodnje naj ne piše v tako visoki slovenščini, marveč bolj po domača. Kakó se to vjema?

Iz tega častiti čitatelji slavne „Soče“ se lahko prepričate, da Mirencem se tolika krivica ne godi, kakor kateri prenapetnež misli, temuč da je dopisnik le svoj osebni zavid in žolč izbljuval.

Dostavek vredništva. Sprejeli smo, čast. gospod Vaš dopis ne kot popravek, kakoršne smo dolžni po tiskovni postavi sprejemati v svoj list, ampak kot izgled tiste mladne polovičarske politike, katera je

čaj bolj kriva, da se nam Slovincem še vedno v tujih jezikih uraduje. Tedaj zato, ker ne znajo glavarstveni uradniki našega jezika, treba da jim slovenska županstva v njihovem dopisujejo? Mar so poklicani uradniki za to, da jim občinstva, da jim županstva strežejo? Kje ste pozabili čast občine, katero mora županstvo varovati? kje pravice slovenskih občinarjev katere mora ono zagovarjati?— Neslovenske vloge vrže glavarstvo pod klop, manite Vi? Ta bi bil edini nekoliko zdatni razlog izmed vsih, katere ste navedli v opravičenje uradovanja v tujem jeziku, ako bi bil opravičen. A, hvala Bogu! take daleč še nismo prišli, vsaj na Goriškem ne, da bi ces. uradi slovenske dopise pod klop metali. Solkansko, šempasko, čerliško, kamenjsko kulško, avško in skoraj vsa druga županstva dopisujejo c. k. okr. glavarstvu po slovensko in ono rešuje njihove vloge gotovo tako redno, kakor italijanske in nemške dopise mirenskega županstva in ako jih ne, trebalo bi poiskati sredstev, da se k temu prisili. Da odgovarjate komur si bodi v privatnih pogovorih v njegovem jeziku, to je dokaz, da ste olikani in vljudni; kedar pa obéuje slovenski urad z višim, za Slovence postavljenim uradom v tujem jeziku za to, da mu bolje vstreže, je to dokaz nedostojne servilnosti. Dokler hočemo sami prostovoljno tujem hlapčevati, ne dosežemo svojih pravic, če taborujemo tudi do sodnega dne!

Sicer ni res, da odgovarja mirensko županstvo slovensko na slovenske dopise. Deželni odbor mu ne dopisuje drugače, kakor slovensko, a odgovori so vcelj italijanski; enako ne odgovarja tudi okr. šolskemu svetovalstvu na slovenske dopise nikdar po slovensko. Kako se pisari sploh v domačem uradu, tega ne vemo natančno, to nam je pa znano, da zapisniki starešinstvenih sej niso slovenski i. t. d. i. t. d.

Tudi kar o Sovodenjskem županstvu pišete, ni resnično. Ono ne uraduje slovensko sarno, od kar je postal tajnik gosp. L.; poprejšnji tajnik gosp. P. je tudi izvrstno slovensko uradoval. To se mora priznati, da je gospod župan Sovodenjski, dasiravno tujec, v tem obziru Slovincem pravičen.

S tom smo zavarovali svojima gg. dopisnikoma čast, katero ste, čast. gospod, nekoliko ranili z izrazi: „obrekujejo“ „neporedno psoval“ „lažljivo toži“ „osebni zavid“ in „žolč izbljuval“; Vam pa, čast. gospod, svetujemo prav prijazno, da kedar se lotite v prihodnje še koga vintjati, se poslužite čiste brisanke, to je resnice, kajti drugače vmažete le še bolj svojega varovanca in zraven še samega sebe.

Iz goriške okolice 25. junija. (Izv. dop.) Slovinci in „Soča“ v boju z viado za dosego narodnih pravic. Akoravno nam je ista vlada v soglasju z našim presvitlim cesarjem ravnopravnost že tolikokrat slovesno zagotovila, vendar nam vkljub izreku: „enake pravice in enaka bremena za vse“, v djanju neovrželjive ovire na pot stavlja, proti katerim je vsa logika djanj zastoj! Dokaz temu je bila prepoved renškega tabra in najnovejša prepoved občnega zbora „Soče“ v Dornbergu. Z vsimi se tako jasnimi svobodnimi zakoni, katerih izvrševanje bi ravno ona pospeševati morala, nam mesto tega naravnost z njimi v obraz bije.

Še preden hočemo kak korak k dosegi narodnih pravic storiti, nas že ona tako brene, da stori-mo mesto en korak naprej, dva nazaj. Potem se njeni privrženci v svojih organih po svetu trobijo, da naš jezik ni še za uradovanje. Kako nek, ako nam pot do vira izobraženja zapirate? Kje se je nek nemški jezik pilil, ako ne ravno po učilnicah in sploh v javnem življenju? Jeli to prav, da nam edino pot do omike zapirate, a potem pa nas neomikance zovete? Jeli koji narod na sveta naravnost že iz zibelke omikan skočil? Ako so tedaj drugi

Nimamo sicer moči zdaj še zadosti, da bi pokazali to svetu dejanstveno, toda ne bode dolgo trajalo, ko bode Evropa videla, kaj mi združeni Slovani premoremo. Duševno smo vže jedini, in kar je po duhu zedinjeno, bode enkrat tudi telesno združeno.

Vi bratje moji; Čehi, Moravci i Šlezi, bratje moji mili! kakor smo mi ubogi Slovaki Vam v Vaših srcih ljubi, ravno tako ste mili Vi nam v naših srcih! (Burno: Da, ste!) Morava Vaša je nekđaj tudi nas objemala, ko se je razprostirala do Néotre: razdruženi smo sicer zdaj, toda vendar ostanemo le jedna krv! Da krv, pa ne voda! Dvignem kozarec ta, bratje ter Vam napijem z vse duše želeč; da bi ta Vaša Moravska zopet postala velika Moravska! (Gromovito gibanje, govornika dvignejo kviško na ramena, in moral je vsakemu napiti). — Nasljedni govornik g. Dr. Helcelet, starosta brnskega „Sokola“ se je živo spominjal v svojem govoru stvarnika in začetnika slov. sokolskih družtev, Henrika Fügner-ja, ter sledjoč napije napitnico starosti praškega „Sokola“ Dr. Tyrš-u. —

Telegramov k tej slavnosti je bilo več nego 300 poslanih, iz vseh pokrajin slavenskih. Povsod, kjer le Čehi prebivajo, poslali so kak pozdrav. — Dasiravno so bili ti bratovski pozdravi mili in vsi ognjeni, moralo se je njihovo čitanje vendar opustiti toliko jih je bilo. —

V bratovskem soglasju razšli so se potem deležniki banketa. —

Oh 4 uri popoldne bila je veliko pevska zabava v veliki dvorani gostilnice Marovskega, zvečer pa v prekrasnej dvorani Luganske družtveni ples, ter v prijetnem parku se je žgal unotalni ogenj, —

Tako se je slavnost končala. — Spomin na isto gotovo bode vsak, kateri se je ove udeležil, ohranil v svojem sreću. Na novo smo pokazali, celoto i nerazdružljivost korune svatavaclavske, na novo smo se utrdili in okrepili v bratovskej ljubavi, ktera bode vezala Čeha, Moravana i Šleza na vse veke. Na novo smo ponovili pobratimstvo svoje se Slovaki ogerskimi, ter pokazali, da smo Slovani! Veliko pomembo ima narodna svečanost brnska, velike nasledke in učinke, kateri naj se

objavijo na sovragih te slavnosti in naroda našega na Moravskem!

V Brnu 1. rožnika 1871.

Tomsiču v spomin.

(Sp. 2. M.)

Tjé čroz prag sveta v temino
Osoda te prezgodaj je pahnila,
Mrtvaška zgodaj pesem se glasila,
Solzà še mlad zapustil si dolino!
Junško se boril za domovino,
Čast, pravico desna je branila.
Ubog' mu če protila Rodu sila,
Vse — še kri si dal za očtvino. —
Svitlejša torej zarja naj ti sije,
Prihodnost rane naj t'hladi krvave,
Obup naj ne kali več fantazije!
Mladost spričalo bode tvoje slave;
Junaka rod slavil bo Slovenije
Nepozabljen' ga sina Mater Slave.

kulturni narodi h omiki razne sredstva vpotrebljevali, menim, da tudi naš narod brez sredstev, ki nam ravno vlada zanikuje, do narodne omike in blagostanja priti ne more. „Laž prav peklena, hudičeva laž je, da se more katerikoli narod v svoji celoti v kojem drugem, nego v svojem jeziku izobražiti“, tako je govoril moj nekdanji slavnoznanstveni profesor g. J. T. Ravno imenovano gradivo učenega in rodoljubnega učitelja - kteremu v stanu učiteljev v oziru djanskega rodoljublja gotovo para ni - smo imeli že pred 10 leti za nalogo obširno in pismeno razpravljati. In bogme! sleherni rodoljub med nami jo je častno razpravljati in z dobrim vspehom rešil. Ali ravno zaradi djanskega rodoljublja je g. J. T. tako vlega učitelja Dimova (Rauchova) vlada „v one črne dneve trojedne kraljevine“, (kajih bo menda po zadnjih, rodoljubno izpadlih volitvah na Hrvaškem brzo konec) v penzijo z 450 gl. poslala.

Zdaj menda živi v Bersljinu pri Novomestu, ter piše neko obširno knjigo, kakor je lansko leto „Slov. Nar. priobčil. — Nemci in Magjari sedijo pri obilo pogerujenih mizah, ter se mastijo zraven tudi od žuljev našega uma in dlana; a nam komaj drobince privoščijo, ter hočejo, da bi se tudi mi z malimi ali skorej nikakvimi drobtinami ravno tako debelili, kakor se oni. Tu se vjema prav ona Vodnikova basen o nemškem konju, kteremu so pokladali najboljšega ovsu in druge krme, a slovenska vboga para ne le da je stala lačna v mlaki, ampak so ji še zraven rebra poravnali. Glejte, na to priliko me je pripeljalo premišljevanje nemške in naše ravnopravnosti, ktero pa tem bolj tam živimo, kjer gre za bremena, za davke v dnarju in krvi. t. j. pri nabiru vojakov. O da! tukej smo pa skorej vselej prvi. Jezikov pa in vsa druga ravnopravnost je za nas brez primere strašna iluzija, ktero nam tako pogostoma — vidi med drugimi gor omenjeno prepoved tabra in zbora „Soče — naša očetovska vlada prav sijajno ilustrira.

Pravijo, da nimamo sposobnih mož, učiteljev in uradnikov za izvrševanje ravnopravnosti. Se ve da jih nimamo doma, ker morajo mesto v svoji domovini po daljnem svetu kot za dom zgnubljeni sinovi svoj krulek služiti. Na izvrstno rodoljubne može se vlada ne ozira, in jih rajše v inostranstvu kruh služiti pusti. V dveh letih smo zgnubili tri odlične učiteljske moči v slov. filologih, dr. Lovcu dr. Celestinu in ne davno g. Rebcu. Sli so h našim sorojakom Rusom in dozdeva ter čuje se, da bodo še drugi za temi sledili, slediti morali, ker vlada narodne učitelje prezira, sicut facta loquantur.

Tako sili vlada vrle učitelje k emigraciji, za nas zlo žalostni emigraciji in potem še pravi, da nimamo moči!

Ravno tako je tudi znano, da mnogo učiteljev in uradnikov, ki bi lahko slovensko podučevali in uradovali, služni na Hrvaškem in drugod, kakor jih jaz mnogo poznam. Nadalje pravijo, da nimamo šolskih knjig. Kdo jih bo nek spisoval in tiskal ako se slovenski kot učni jezik v šole ne vpelje? Ko je bil l. 1860-61 hrvaški kot učni jezik na Hrvaškem po vsih srednjih učilnicah vpeljan, tudi ni bilo spiva še potrebnih knjig in vendar ni zaradi tega nauk nič škoda trpel, kajti bolj zanimive in težje reči so nam učitelji narekovali, a drugje pa v domačem jeziku razlagali. Da so se pa brž potrebne šolske knjige spisale, je razpisalo šolsko vijeće (zbor) v Zagrebu darila in v dveh ali 3 letih so bile že potrebne knjige spisane in natisnjene. Na ta način bi tudi pri nas šlo, ako bi bila vlada le resne volje nam v javnem življenju djanske, ne pa puho ničvredno, teoretično, ravnopravnost skazovati. Nad dobrohotnostjo naše skrbne vlade sem jaz vedno dvomil in se dvomim. Akoravno so že tod, koder sedaj Slovenci prebivamo, naši predjedje svoj dom imenovali, vendar dokler djanske ravnopravnosti ne dosežemo, smo le ptujci v lastni, od nikogar spoštovani domovini. Dokler nad nami ptujci pod znanim avstrijskim geslom: „divide et impera“ vladajo, nimamo nikdar djanske ravnopravnosti pričakovati. — vkljub § 19. državnih osnovnih postav in prepričani tudi bodimo, da brez združene Slovenije popolna ravnopravnost je nemogoča stvar. Ker tedaj za jugoslavsko zvezo ne smemo taborovati, potezajmo se čedalje bolj da se združijo matere Slovenije sinovi. Ako pa nam je neče Avstrija dati, naj si tudi sama pripiše, ako ne bode od nas zaupanja žela in ako bode na jugu proti staremu protivniku čedalje bolj slabotna postajala. Bili nek zdaj vse razkosane pa zopet združene slovenske dežele ne bile močna trdnjava proti Italiji, katerej se po našem Primorju, Istri in Dalmaciji sline cede, kakor vidimo v okviru zemljevida: Italia unita e non computa, in kakor sem sam od Lahov v Čevdatu slišal? Bojim se zaradi tega, ker nam neče Avstrija naših pravičnih zahtevanj vvažiti in spolniti, da bode prekasno spoznala, kar bi ji v srečo, slavo in moč služilo. Dixi!

Iz Sežane, 24. junija 1871. (Izv. dopis) Čital sem v zadnjem listu „Soče“, da je vročila pred ne dolgo mestna odredjena sodnija odvetniku dr. Lavriču prvo slovensko razsodbo in da mu je bila poslana enaka slovenska razsodba tudi od sodnije v Ajdovščini. To je gotovo važna in vesela vest. Led je tedaj prebit in zopet imamo en dokaz več, da bi

se vlada vendar le vdala, prav za prav vdati morala Slovenskemu uradovanju, samo če bi narod to zahteval, pa ne samo v nedeljo pri bokalu, ampak vsak dan in pri vsaki priliki.

A pri nas je še dosti puhlega; naš kmet (pa kaj samo kmet, še kak doktor) misli, da bode bolje opravil, če pošilja uradom nemške in italijanske vloge.

Pa prevaril bi se, ako bi mislil, da mu pride zaradi jezika ugodnejša razsodba, kajti tako daleč še vendar nismo prišli v Avstriji, da bi smeli sodniki zaradi njim neljubega jezika krivo soditi.

Tega se nimamo po nikakem bati, saj se lahko pritožimo, in gorje sodniku, kateremu bi se dokazalo, da je zaradi jezika, to je iz nepoštenih nagibov, krivo sodil.

Dandenes je pri sodnijah za nas Slovence malo bolje preskrbljeno; pri nadsodnijah v Trstu imamo svetovalca Slovenca in tudi pri najvišji sodniji na Dunaji smo zastopani po vrlim rojaku, gosp. dvornem svetovalcu Napretu, ni se nam tedaj bati, da ne bi nas razumeli pridruži in tretji instanciji.

Mi Sežane imamo sicer samo „Friceljovega dohterja“; pa v Gorici so vže zdaj 3, 4 advokati, kateri so Slovensčine popolnoma zmožni in ti advokati (dr. Tonkli, dr. Lavrič, dr. Bizzaro, sliši se da tudi dr. Abram postane advokat) so vsi prav izvrstni juristi. Našim, ali nam prijaznim advokatom izročite vaša sodnijska opravila, pa od njih zahtevajte, da vam vse vloge v slovenskem jeziku napravljajo, kar bodo gotovo radi storili, in videli boste, da bodo tudi sodnije našle pot do slovenskega uradovanja. Ni misliti, da bodo uradnije same začele, narod jih mora k temu prisiliti, potem pa že pojde. „Pomagaj si sam, in Bog ti bo pomagal“, ta je zlati pregovor, katerega bi si morali mi mlačni Slovenci zapomniti.

Saj nas tudi zgodovina uči, da ima vsak narod tako vlado, kakoršno zasluži; to je na nas obrnjeno: če se nam krivica godi, je temu po večem naša zanikernost kriva in dostikrat namesto da razsajamo, bi se morali trkati na prsi „mea culpa, mea maxima culpa“.

Korist, katera bode narodu nastala po Slovenskem uradovanju, je tudi ta, da bode vlada morala na naše domačino ozir jemati pri poddeljevanju javnih služeb in da bodo tedaj našinci lože do kruha prišli, kakor dozdaj, ki so jo k večeru do pristava pribitali, če se niso narodu izneverili in popolno neznačajni, tedaj nezanesljivi postali. Vidite ravno to željo smo izrekli tudi na šempaskem taboru, pa vlada nam je zaradi tega vse jedno nadaljevala pošiljati polno nemških in italijanskih uradnikov. — Če tedaj hočemo v tem zmislu kaj doseči, nam je le ena pot odprta in ta je gor nasvetovana.

Sploh pa se moramo mi Slovenci več zmeniti za javna opravila in na tistem kraji postopati, kjer zamoremo priti našim nasprotnikom do živoga. — Uradnije, prodajalnice in sploh javni kraji naj postanejo naša bojista. — Prodajajte, kupujte po slovensko, pa boste dobro prodali in kupili, boste zraven tega pa tudi čislani (respektirani).

Tako pa, če danes v čitalnici še tako „Živio“ kričimo, jutri pa v mesto pridemo in naš jezik vsako uro 10 krat zatajimo — tako, rečem, nas bodo Goričani še zmerom po pravici še „sklafs“ pitali. —

Jez menim, da se je zadnji čas Slovence za-dosti v obraz bilo, da bi se moral enkrat strezniti.

Niste li čitali, ali saj slišali, kako so na Dunaji naš jezik zasramovali, kako je moral slovenski poslanec dr. Costa poslušati surovosti nemških učenjakov, kateri so mu na predlog stavljen v drž. zboru, da naj se v Ljubljani osnuje vsučilišče, odgovarjali, da naš jezik ni za vednosti ter da spominja na otročje blebetanje! —

Če vam to ni zadosti, vas pa bode saj to segrelo, kar se je v bližnjem Trstu godilo. Kako se je tam zasramoval naš narod ste morda vže tu in tam po Primorcu in celo po italijanskih listih zvedeli. Ko je šlo namreč v Tržaškem mestnem svetovalstvu za to, da bi se v šoli v Belvederu, kjer je skoro polovica slovenskih otrok, vsaj po 3 ure na teden slovensčina učila in sta se za ta predlog potezala poslanca Nabergoj in Cegnar, je spre-govoril poslanec za okolico, gosp. Ferluga, okoličan (Slovenec) po rodu, in odrihal tako surovo in nesramno po svojih sorojakih, da je njegov cinizem še celo pri Italijanih nevoljo, na galerijah pa prav močno mrmranje zbudil, tako da je bil predsednik primoran, nesramneža večkrat k redu klicati in mu na zadnje besedo vzeti — dokaz to, da je morala biti Ferlugova Filipika jako ostudna, ker je znanu, da niso Tržaški Lahi Slovincem kaj posebno pravični.

V svoji strasti je g. Ferluga celo izrekel, da okoličani ne govore slovensko, ampak neko nerazumljivo mešanico, katero morajo pozabiti, če hočejo srečni biti. — Kdor pozna okoličane in g. Ferlugo, ve, da okoličani gotovo lepšo slovensčino govoré, kakor pa g. Ferluga italijansčino. Ferluga pa si je zaslužil slavo — izdajice in jez mu tukaj postavim spominek z napisom:

Tako si velik ti Ferluga,
Da še Dežmož te ne vžuga!
Z veseljem pa moram omeniti, da sta se poslanca gg. Nabergoj in Cegnar pri omenjeni debati zopet pokazala odločna rodoljuba, ker sta, ko je

predlog zaradi poduka v slovensčini padel, zbor s protestom zapustila.

To je bilo korektno postopanje. Slava jima!

Okoličanom pa je omenjena seja dvakrat podučljiva, ker jih uči, da nimajo vsacemu verjeti in zaupati, in da je edina njih rešitev ločitev o mesta.

Tedaj pozor Slovenci, časi so prevažni! Ne bodite prelehkomiselni in zanikerni, ne zanašajte se na pravičnost naših sosedov in vlade, kajti resničen je pregovor: „pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.“ —

Predélska železnica.

V seji državnega zbora dne 14. junija t. l. je podal poslanec tržaški baron Pascotini, sledečo interpellacijo do Nj. E. gosp. ministra za trgovstvo:

Kakor hitro se je sopes začela gibati kupčija indoevropska po osrednjem (mediteranskem) morju, obveljala za isto popolnoma vgodna lega avstrijskih luk (ladjostaj) in posebno tržaške, katera bi lahko zvezala, ako bi se železnice prav napravile, naj krajšo pot na morji z naj krajšo potjo na suhem, in potem takem bi ta luka v prvi vrsti posredovala indijsko trgovstvo ne samo z Avstrijo, ampak tudi s severom in severo-zahodnim evropskim.

Že znana potovanja Waghorn-ova dokazujejo, da bi bila železnična črta od Trsta čez Predél in Brenner naj vgodnejša zvezi vzhodni Indijske črte z Angložkim.

Od kar se je presekalo susedsko medmorje, oživlja se nova trgovska pot od dne do dne. Vse sredozemske države, in posebno Italija, katerej toliko ugoduje avstrijska železnica čez Brenner, so vllkanskost dosti žrtovale, da bi si zagotovila konkurenco; a Avstrija, ne samo ni storila nobene stopinje v ta namen, marveč je v nevarnosti, da ji vbežijo, kedar bo drugod že vse dognano, vse hasni (koristi), katero mi po vsej pravici pričakujemo.

Izpostavljeni smo ekonomičnim zgubam, katerih nasledki žugajo prav hudo škoditi avstrijskemu primorju, avstrijskemu brodarstvu, obrtniji in trgovstvu cele države, ker se ni še izvršila predélska železnica, katera je bila projektirana že pred 10 leti, katero zahtevajo odločno zastopstva dotičnih primorskih dežel in naj imenitnejše trgovske zbornice in katero je vlada že večkrat slovesno obljubila. Ta črta ima ob enem namen, da zveže po krajšej poti Koroško z Italijo in da stagne do morja in pospeši Rudolfovo železnico, katera je stala državo tolikih žrtev.

Gledé, da je železnični odsek v zadnji sesiji poprejšnjega državnega zbora pretehtal vladni predlog zastran delanja železnice od Treviža do Gorice in do Trsta (Predélske železnice) in v dotičnem poročilu priporočil, da se potrdi; da se pa ta predlog ni predložil v obravnavo v redni zborovi seji; gledé da so potem dogodki zadnjih naših vojsk sopes jasno dokazali, kake nezgode morajo nastati, ako železnice, katerih namen je zvezati razne strani države, dotikajo tuje dežele;

gledé da se je zavoljo tega, ker se odlašala predélska železnica izvršiti, vzbudila nova agitacija in, kakor vse kaže, ne brez vspeha, katera (agitacija) sili italijansko vlado, da naredi železnico čez Pontebio, kar bi zelo škodilo našim interesom trgovskim in mornarskim, podajamo Nj. E. gospodu ministru za trgovstvo sledečo interpellacijo:

1. Ali pozna vlada nevarnosti, ki so v zvezi s tem, da se odlašala predlog, kateri je že davno za nujnega spoznan: da se po postavljajni poti zagotovi izdelanje železnice čez Predél?

2. Kedaj namerava predložiti ta jako važni predmet konstitucionalni ravnavi?

Na Dunaji 15. junija 1871. Podpisani: Pascotini, Mompurgo, Anton Černe in 19 družih.

Do zdaj ni še odgovora na to interpellacijo; naj boljše bi bilo, da bi si gosp. minister trud odgovora prihranil, ter rajše izročil dovršen predlog državnemu zboru še v tej sesiji.

Politični razgled.

V državnem zboru se je nadaljevalo pretresovanje proračuna; v poslanski zbornici je to delo vže dokončano in proračun je zdaj v gosp. sbornici. —

Kmalu bode tedaj finančna postava za 1871 gotova in mi prinesemo m. rd. vže prihodnjič posnetek te postave. — Med tem pa se je dovolila pobira davkov tudi za mesec julij.

Zanimiva za nas Slovence je debata 13 t. m. — Na dnevnem redu je bila razprava o državni priplači k zalogu za poduk. —

Dr. Costa se je pri tej priliki potezal prav pogumno za naše pravice, omenil je med drugim, da je naš narod z veseljem pozdravljaj sklep, s katerim se je lansko leto dovolila svota od 3000 gld. za Slovenska p edavanja na vsučelišču v Gradecu, a da letos se hoče ta svota že izbrisati iz proračuna — Slovenski narod pravi nadalje, ima pravico izobraževati se v ma-

ternem svojem jeziku in on ni tega mnenja, da niso potrebna predavanja v jeziku, v katerem se govori, tem manj ker je vseučilišče zavod, kateri mora razširjati temeljito znanstveno izobraženje in ker se v ta namen materni jezik nar bolj pristuje?—

Zarad tega se je v nekterik bogoslovskih fakultetih zamenjal latinski jezik z narodnim. Vseučilišča imajo velik upliv na književnost vsacega naroda in tudi na Nemškem se mladina po vseučiliščih za praktično življenje pripravlja. —

Spominja tedaj govornik potrebo učiteljskih kandidatov v maternim jeziku, pobija trditve protivnikov, da je književnost Slovenska siromašna in stavi predlog, naj se vlada pozivlja, da včini priprave za ustroj pravoslavne in filozofične fakultete s Slovenskim učnem jezikom v Ljubljani. —

Ta predlog je bil od več strano podpiran. — Costu odgovarja Rechbauer, da se nima §. 19 tako tolmačiti, kakor da bi se morale vsakemu narodu enake naprave dovoliti, ker bi morali v tem slučaju vsi narodi na enaki stopnji omike biti. Ker ni ne Slovenskih knjig, ne Slovenskih profesorjev, je stolica Slovenskega jezika na Gradskem vseučilišču nemožna. —

Imeniten mož iz Krainskega (Ant. grof Auerperg) je izrekel, da je Slovenske literature komaj za en robec. — Sicer pa je Slovenski jezik vže uveden v ljudskih šolah in to je za zdaj radosti. — V uradnih je še težko uradovati v Slovenskem jeziku, ker kmetje ne razumé novovstvarjenega Slovenskega jezika, ampak govore le venško narečje. —

Zarad vsih tih sazlogov glasuje zoper Costov predlog. —

Dr. Costa zavrne Rechbauerja in reče med drugim, da ako bi on (Rechbauer) vedel, da se je vže v 16. stoletju tiskala biblija v Slovenskem jeziku, gotovo ne bi se mu zdel Slovenski jezik nova iznajdba. — To pa je gotovo, da je pismeni Slovenski jezik Slovenskemu kmetu holj znan, kakor pa Nemškemu kmetu Nemški pismeni jezik.

Potem se oglasi še poslanec D.r Glaser proti Costovem predlogu ter omeni, da Slovenski jezik ni sposoben za juridične znanosti, da je še premalo obdelano znanstveno polje Slovensko, da je tudi Nemški jezik dolgo časa potreboval, dokler si je preboril sedajno stališče, in da je na vsak način bolj hasljivo podučevati se v tujem jeziku, kakor pa v tacem domačem, ki je v znanstvenem pomenu še pravo otročje blebetanje. Costa protestuje proti izrazu „otročje blebetanje“ in se čudi kako da more človek, ki Slovenskega jezika še ne pozna, o njem tako razaljivo govoriti.

Ko je prišel potem Costov predlog na glasovanje je slavno pade, kakor je bilo pričakovati, kajti predrzno bi bilo misliti, da nam bodo ustavoverneži kedaj pravični.

Zbornica poslancev nima zdaj na dnevnem redu posebno važnih predmetov. —

Vojaške granice je velik del razvojničen po cesarskem pismu 8. t. m. — Po dotični postavi prideta namreč še tekoče leto oba varaždinska in dva banalska polka z mestoma Senj, Belovar, trdnjavo Ivanč in občino Sissek pod hrvaško-ogersko civilno upravo. — Ostala granica še taka ostane, kakoršna je bila dozdaj.

Razvojničena granica voli 10 poslancev v hrvaški sabor, zarad teh volitev so je otvoritev omenjenega sabora do septembra meseca preložila. — Ker se pa hoče Žumberski kraj, do kterega ima Krajnska stare pravice, tej zadnji vtelesiti, je 157 Žumberčanov poslalo protest na cesarja proti odcepljenju od Hrvaške. —

Na francozkem je volilno gibanje jako živahno, legitimisti, Buonapartisti in republikanci na vse kriplje delaj; zmaga pa bode najbrže na strani republikancev. Thiers kot načelnik izvršivne oblasti ima popolno zaupanje; na njem je skoro vse ležeče, kako vlado bodo v prihodnje francozje imeli. —

Težko da se bode republika na francozkem vkoreninila, ker značaj francozkega naroda je bolj za monarhično vlado; francози namrec nimajo stalnosti, treznosti in družih republikancem potrebnih lastnosti. —

Po vem svetu se je jubilej sv. očeta slovesno obhajal; v Rimu se je vsa prav mirno

vršilo, dasiravno se je bilo bati homatij. — Papež je dobil iz celega sveta lep dar, ki znaša nič manj kakor 25 milijonov frankov. —

Ravno tisti dan, ko se je obhajal Papežev jubilej, 16. t. m., je bila tudi na Nemškem, to je v Berolinu velika slovesnost zarad zmage čez francoze. —

Pri slovesnem sprevedu nemških vojskov je bila tudi Avstrija po generalu Gablencu zastopana; iz vsega je viditi, da se Avstrija bliža severnim velevlastim, in da se morda obnovi sveta alijanca. —

Razne vesti.

(Wolfov slovar.) Pred okoli dvema mesecema je nabiral nek italijanski agent naročnike po Gorici in po Trstu na nemško-slovenski del Wolf-ovega slovarja, kateri pride na svitlo, kakor je trdil v okoli 40 zvezkih in sicer v novem, popravljenem in pomnoženem natisu, vsak zvezek po 30 kr. — V resnici so se nekateri kot naročniki v agentovo knjižico podpisali.

Te dni pride nek drugi agent, in prinese naročnikom vsakemu 52 zvezkov omenjenega slovarja in dotičem račun za znesok 15. gld. 60 kr. Slovar je izvirniku popolnoma enak ko krajcar krajcarju in ni prav za prav nič drugoga nego izvirnik sam, razdeljen v 52 zvezkov v zavitkih razno barvanega papirja; samo naslov je drugače tiskan in ni na istem uaveden niti izdajatelj, niti tiskar niti kje se je tiskal.

Eden izmed naročnikov, se je nad vsem tem, posebno pa nad visoko ceno spodtikal in je naznanil to policiji. Sedaj preiskuje to zadevo kazenska sodnja goriška. Oba agenta sta mlada Italijana in židovske vere. V kake roke je prišel Wolf-ov slovar! Sicer pa moramo svariti č. občinstvo pred nekaterimi ital. agenti, ker so v Gorici še marsikoga vpeharili.

(Šolske razmere v Gorici.) D.r Glaser je rekel v državnem zboru med drugim, kadar se je razgovarjalo o slovenskih visokih šolah, da je Slovenec en milijon, tedaj premalo, da bi se jim moglo dovoliti slovenske fakultete. Poglejmo pa v Švico, katera šteje nekoliko čez dva milijona in pol prebivalcev. Švica ima tri vseučilišča, dve akademiji in eno federalno politehniko. Francozov je v Švici k večem 550.000 in ti imajo dve francozke akademiji, eno v Genevri in eno v Luzanu. Ako prištejemo Italijane k Frankozom, je vsih skupaj 700.000 zarad katerih se predavajo glavni predmeti na politehnikih v francozkem jeziku. Tako se izvršuje enakopravnost v svobodni Švici.

(Odgovor na „prazno jezo“). Spisatelj „pojasnila“ v št. 4. nam zopet piše:

„V št. 11. 4. junija se „Primorec“ grozi nad pojasnilom mojim v št. 4. „Soče“. Med drugim pravi, da še sedaj ne ve, „kje je laž in kje resnica“, ter ob enem novo laž raztrobi. Zagotovim resno vrednika, da g. prof. H-jev sin, učenec 2. gimn. raz. obiskuje vedno slovensčino. Iz tega vrednik lahko razvidi, da se mu je zopet „krivo“ sporočevalo. Pa kaj čemo, saj nam vrednik „sam“ priterdaje, da pišejo nekateri, akoravno ne „sami“ mažaci“ Primorcu; ter pravi, da vredništvo „ni odgovorno za kakovost dopisov“! Čudno, prečudno je to; morda je odgovorno le za dolgost, širokost in pravopisje?! — Mimo vsega tega sem opazil, da mene in moje besede krivo tolmači g. vrednik, katerega do sedaj nikoli še v sanjah napadal nisem, manje pa v zadnjem „pojasnilu.“ Resnica in pravica nam mora biti nad vse sveta! Lahko je brez vzroka z golimi lažmi domorodnega človeka gerčiti, ali zopet očistiti ga, je težje!“

(Čudež) Česi čudežev niso še minuli; goriško mestno starešinstvo jih še dela. Režlo je: „Travnika“ naj ne bode več! in glej — ni ga več. In sepet je odprlo modra usta in izgovorilo mogočne besede: Namesto Travnika naj bode „Piazza Grande“ in glej, ko bi trenil, nastal je na tistem mestu italijanski trg „Piazza grande“. Ti se čudiš, zdi se ti vse to neverjetno? morda meniš celo, da sem se drzeil, s teboj šaliti se? Kratko nikar!

Če ne verjameš meni, beri naznanilo tombole, za dan sv. Petra; — ali pa še boljše, dotični sejni zapisnik; katerega ti pokažejo pri magistratu ako bodo hoteli. V istem zapisniku najdeš menda še druge čudeže, kako se je nagloma premenil „Studentic“ v „Contrada Formica“, „Korenj“ ali „Corno“ v „Piazza del Monte“ ali kaj enacega i. t. d.

Čez vse čudno je pa vendar, da ni še velemdro in mogočno starešinstvo poglavitnega čudeža izvršilo; premebbe mesta samega. To bi se dalo morda še brez čudeža storiti na podlagi natančnih preiskav necega slavnoznanega etimologa in zgodovinarja, kateri trdi da je stalo o časih Rimljanov tu, kjer je zdaj Gorica, mesto Noritia; tedaj Gorizia Noricija.

(Prepoved). C. k. namestništvo v Trstu je potrdilo dekret c. k. okr. glavarstva goriškega, s katerim nam je prepovedalo taborovati v Renčah. Proti tej odločbi je šla pritožba na ministerstvo. Tukajšnjo okr. glavarstvo je prepovedalo dalje

občni zbor „Soče“ v Dornbergu, ki je bil napovedan na dan 25. t. m. — Tudi proti dotični odločbi je podal odbor pritožbo. Težko je vganiti, kaj da namerava vlada s takimi prepovedmi, a mi si jih ne moremo nikakor vgodno tolmačiti. Zdi se nam, kakor bi hotela vlada nalašč ušesa mašiti, da ne pozvé želj, zahtev ni potreb ljudstvenih.

(„Slavija“) Glavni zastopnik banke „Slavije“, gosp. Lad. Černy popotuje po Goriškem; to naznanjamo, ker vemo, da jih mnogo želi, zavarovati svoja premoženja pri tem narodnem društvu. — Koristi in zanesljivost omenjene banke smo vže v zadnjem listu natančno popisali, dostavljamo le še željo, da bi se vsi naši posestniki pri tem in nobenem drugem društvu zavarovali, ker smo prepričani, da „Slavija“ naj večje koristi ponudi.

Književnost. Usled poziva od 1. svibnja t. g. prima tiskarna i nakladna knjižara Dragutina Pretnera u Dubrovniku samo do 30. ovog mjeseca predbrojenje na krasne propovjedi slavnoga dominikanca Kalicia dubrovčanina uz dole naznačenu cjenu, a ostale naručbine moći će se odpremiti samo uz povišenu knjižarsku cjenu.

Ove izvrstue propovjedi izadi će u 3 djela, a prebrojua je cjena 3 for. prva polovina predbrojne svote t. j. 1 for. 50 novč. šalje se odmah a druga polovina onda, kad p. n. predbrojnici prime II. dio ovih propovjedi.

Načemu sveštenstvu i svim ljubiteljem ove vrsti narodne knjige preporučujemo ovo djelo što toplije.

„SLAVIJA“ vzajemno-zavarovalna banka v Pragj.

Opravičeni popotniki glavega zastopa v Ljubljani so:

Josip Kristan, Stjana Kocbekov,

Josip Ambrožič, Ivan Rašelj,

Josip Karlinger, Josip Šusteršič

katere spoštovanemu občinstvu živo priporočamo.

„Živila slovanska vzajemnost!“

Glavni zastop vzajemno-zavarovalne
praške banke Slavija v Ljubljani.

Jan. Lad. Černy.

„Slavija“ vzajemno-zavarovalna praška banka izposojuje kaveije

za državne in privatne službe

z najcenejimi pogoji in proti dvanajstletnej amortizaciji onim prositeljem, ki se na smrt zavarujejo z najmanje 1000 fr. Natančnejša izvestja podaja

GLAVNI ZASTOP

vzajemno zavarovalne praške banke

SLAVIJA.

V Ljubljani

Jan Lad. Černy.

Epileptični krč (božjast)

zdravi pismeno specijalni zdravnik za Epilepsijo Dr. O. Killisch v Berlinu, zdaj Neuenburgerstrasse 8. — Že na stotine popolnoma ozdravljenih.

Mesmerizem.

Sonambula Anna d'Amico, ki je s pomočjo svojega moza že mnogo ljudi ozdravila in se šteje med najboljše italjanske zdraviteljice, s tem naznanja, da kdor se hoče zdraviti pustiti od nje, mu ni drugega treba, kakor poslati nanjo frankirano pismo, v katero mora položiti dva goldinarja avstr. velj. in pa dva lastna lasa, ter v pismu na tanko razložiti, kako se njegova bolezen prikazuje. Naslov na pismo pa naj se blagovoljno napravi: „Signor Pietro d'Amico professore e magnetizzatore in Bologna (Italia).“

Igralne društvo.

Podpisani je osnoval igralno društvo, po katerem se zamore igrati na 20 različnih avstrijsko-ogerskih lozov; dotični deleži se plačujejo v mesečnih rokih (ratah). —

Pri omenjenem se tudi kupujejo in prodajajo vsakovrstni loterijski efekti.

A. V. Jona

menjavec v ulici Sv. Ivana in v Rastelu.